

stavi samoobrambe dolžni to storiti. Krščanstvo nas uči le, da sovražniku, če k nam pride pomoči iskat, v sili pomagamo, nikakor pa nismo dolžni in bila bi še celo neumnost, da bi ošabnemu sovražniku še orožje v roke dajali, naj nas ž njim uničuje.

Tedaj slovenski kmet, pozor! Südmärkarju ne daj krajcarja več zaslužiti! Naj si Mischagovci in drugi südmärkarji zapomnijo: Kolkor nas je pametnih in zavednih slovenskih kmetov, ti Vam ne damo nič več zaslužiti. Živite se le od nemškega zaslužka, boste pa kmalu sami v tisto jamo, katero nam kopljete ali kopati pomagajte, popadali. Prav tako Vam bodi!

C.

## Avstrijski škofje in verska šola.

(Dalje.)

Ne bomo tajili, ljubljani v Gospodu, da je tudi državi dosti na tem, kako da se mladina izreja, in ima tedaj tudi država svoje pravice do šole. Teh pravic mi nočemo tajiti ali jih ji krajšati; odločno pa oporekamo sumničenju, s katerim se črnijo naši nameni. Radi priznamo, da je pri sedanjih razmerah državna moč in oblast potrebna tudi na šolskem polju ali naj ima država še toliko pravic do šole, te pravice nima prav nič, da bi katoliške otroke izrejala v duhu, ki nasprotuje željam in dolžnostim katoliških starišev; take pravice si nikoli ne bo mogla izkazati in je ne more izvrševati, da bi ne žalila natorne pravice starišev.

Zdaj pa soditi sami, preljubi v Gospodu! Če je vzgoja otrok najprej le vaša pravica, če kot katoliški stariši svojih otrok ne morete in ne smete drugače izrežati, kakor v katoliškem duhu; če en del svoje pravice in dolžnosti gledé odgoje vaših otrok prepustite šoli, da ona zastopa vaše mesto: kaj boste potem terjali od šole? Gotovo to, da se izrejajo vaši otroci v šoli po katoliški veri, da se jim razloži katoliška vera, in kako se po njej živi, misli in dela, na kratko: vi boste sami zahtevali katoliško odgojo. To pa smete tem bolj terjati, ker pošiljate svoje otroke v šole, za katere morate po državnih postavah tudi vi plačevati.

Ne bilo bi prav in pravično, ko bi se vam reklo, da vam je na prosto voljo dano, napraviti si svoje privatne katoliške šole. Zakaj bi morali vi na dve strani za šole plačevati, ko yendar tega ne zmorete? Ali bi mar ne bilo bolj prav in pravično, ko bi morali tisti, ki hočejo brezversko šolo, sami plačevati za njo?

S svojo zahtevo zagovarjamo tedaj le vaše pravice. V vašem imenu, v imenu cerkve, ki ima oblast do otrok po sv. krstu, v svojem lastnem imenu, ki smo-neumrjočim dušam postavljeni za pastirje, terjamo tedaj katoliške šole.

S tem izpolnjujemo le svojo najsvetejšo dolžnost, ki jo imamo do vas in vaših otrok po naročilu božjega Zveličarja: „Pojdite in učite vse narode . . . da bode vse izpolnjevali, kar sem vam naročil.“

Mi terjamo katoliške šole, ne da bi se sklicevali na stare postave ali terjali novih podlag, ker mislimo, da jih smemo terjati tudi na temelji obstoječih postav. Sumničijo nas, da hočemo šolo postaviti zopet na stališče onih pretečenih časov, ko ni imela še teh pomočkov in te podpore, kakor sedaj. Na to bomo najlažje odgovorili, ako povemo, kaj nas je k temu nagnilo, da smo to stvar sprožili. Vlada Njih Veličanstva našega svetlega cesarja je sama za potrebno spoznala, državnemu zboru predložiti postavo, po kateri bi se šolska postava nekoliko preuredila, ker so jo storjene skušnje, sodbe veščakov in od mnogih strani izrečene želje k temu nagnile, da je začela premišljevali, ali bi ne kazalo, šolsko postavo pregledati in predelati. Ali ni tedaj vlada sama ponudila nam škofom priložnosti, da naj povemo svoje misli? Tudi mi imamo dvajsetletno skušnjo z novo šolo, tudi nam gre, kakor se nam dozdeva, posvetovalna beseda, kedar je govor o nravno-verski odgoji, in vsaki dan poslušamo glasne in nujne želje naših vernikov, ki se strinjajo z našimi. Ali bi ne smeli mi pri taki priložnosti povedati svojih skušenj, svojih misli, svojih in vaših želj? In če smo ponujeno priložnost porabili, ali se nam sme očitati, da brez potrebe duhove razburjamo?

Vi ste bili pri svojih shodih in prošnjah in tudi lanski katoliški shod je bil pri svojih pogovorih in sklepih tega prepričanja, „da je polna in temeljita rešitev šolskega vprašanja mogoča le na postavnem potu“. Ta misel je vodila tudi nas. Mi se hočemo poslužiti le tiste pravice, ki je pristojna vsakemu državljanu; nastopiti hočemo tisto pot, ki nam je odkazana po postavi. Mi smo tedaj pregledali tiste spremembe šolskih postav, ki jih nasvetuje c. kr. vlada, in videli smo, da ne odgovarjajo zadosti vsem skušnjam in sodbam veščakov, da se ne ujemajo z našimi in vašimi željami, zato smo spoznali za svojo dolžnost, nasvetovati take spremembe, da se ustrezne pravičnim zahtevam.

Ali je na tem kaj čudnega? Ali so naši nasveti pretirani in brez mere, kakor se trdi? Kaj pa terjamo z vami vred, preljubi v Gospodu? Mi terjamo, naj se za katoliške otroke napravijo katoliške šole, na katerih naj učijo verni, katoliški učitelji, ki naj izrejajo otroke po naukih sv. vere, saj postava sama pravi, da je nravno-verska odgoja naloga šole. Če se da tem besedam pravi pomen, ne povejo nič drugega, kakor da mora šola na otroke uplivati v nravno-verskem duhu. Tu mora učitelj sam biti nraven in veren mož, da si mora nravno-

versko odgojo otrok šteti v svojo dolžnost, in da morajo šolske knjige tako uravnane biti, da pomagajo pri nраво-verski odgoji otrok. Izrecno pravi tudi šolski red, ki je bil pridejan šolski postavi, da velja kot vodilno načelo za pouk, da so posamični šolski predmeti med seboj v enotni zvezi. To hoče toliko reči, da mora tudi veronauk z drugimi učnimi predmeti ostati v tesni in neprestani zvezi, da se veronauku ne sme nasprotovati v ostalem pouku.

(Dalje prih.)

## Gospodarske stvari.

### Suha krma in nje vrednost.

(Konec.)

Na travniku pozna se že v časih iz dalje, če raste na njem dobra ali slaba krma, to pa že tudi na nekaterih travah, ki jih človek vidi na njih. Skušnja pa izuči v tem, kakor v drugih rečeh, najbolje, zato opustimo tu naštevaje onih trav, ki kažejo dobroto krme že na travniku. Krma sama pa kaže svojo vrednost najbolje sama po vonjavi, ki dihti iz nje.

Dokler je krma še mlada t. j. ne predolgo suha, ima, ako je dobra, svojo posebno vonjavo; to pa izgubiva, čem dalje leži na kupu. Dokler se je namreč naravne mokrote v njej, kaže se to po posebni vonjavi; če je pa krma že stara ali kakor se pravi, preležana, nima je več na sebi ali pa je celo nasprotno: taka se ve, da ni več veliko vredna in je lahko že celo škodljiva. Oko in roka izvedenega živinorejca pa ga uči dovolje, da skorej vselej na tenko izpozna, kaka da je krma, več ali manj vredna.

Več ko ima v sebi detelje in slakovja, več je tudi vredna krma, ako se spravi dobro in lepo shrani. V tem oziru je krma, ki raste v gorah, veliko več vredna, kakor na planem, v močvirnem travniku. Na zadnjem sploh trava ni veliko vredna, ter nima skorej nič ali le malo redilnih snovi v sebi. Izpozna pa se taka krma prav lahko in vemo, da se naših bralcev nihče ne zmoti, kedar ima pred seboj krmo, kako da jo naj presodi. Če še toraj govorimo tu o tej stvari, izgodi se to samo iz namena, da potrdimo, nekam znanstveno, kar je bralcem že znano vsled lastne skušnje.

Kdor se hoče prepričati, katera krma je sladka in katera je kislá, naj vzame eno bilko iz nje o konci v eno roko, z drugo pa naj potegne navzdol in prec bode čutil razliko. Pri sladki travi ga ne bode zbolelo v prstih, pač pa pri kisli, to pa vsled ščetinice, ki so na kisli krmi, nima pa jih, vsaj v toliki meri ne, sladka krma. Drugo znamenje pa je gladko listje pri sladki, zakrivljeno pa pri kisli krmi. Sploh pa ima kislá krma le malo listja in to se zasúče, kedar se suši.

Barva je tudi znamenje za dobro krmo, toda ne vselej, kajti barvo lahko pokvari ali pa tudi vzboljša čas, v katerem se krma spravi. To pa ni vselej v rokah gospodarja in zato kaže v časih dobra krma slabo, rjavo barvo v tem, ko ima slaba, kislá najlepšo, zeleno. Iz vsega pa se vidi, da ni vse eno, kako krmo človek polaga živini.

### Sadjerejem na znanje.

Visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo imenovalo me je filoksernim komisarjem v Ptui. Zapuščajoč tedaj svojo dosedanjo službo deželnega potovalnega učitelja, zahvaljujem se vsem onim, kateri so z menoj občevali, za njih prijaznost in podpiranje v moji dosedanji službi! Ob enem pa opominjam sadjerejce, da na početem potu vrlo in srečno dalje napredujejo. Tudi me bo vselej veselilo, ako se bode kateri mojih znancev, v katerem si bodi slučajji, bodi-si sadjereja ali vinoreja, obrnil do mene, ter mu bodem rad, ako le mogočno, s svetom ustregel.

V Ptui, dne 25. julija 1890.

Fr. Matijašič, filokserni komisar.

Sejmovi. Dne 1. avgusta v Gomilici. Dne 2. avgusta pri sv. Lenartu v slov. gor. in v Velenji. Dne 4. avgusta v Mariboru, v Šentilji pri Velenji, na Holmu in pri Sv. gorah. Dne 5. avgusta v Loki, na Ptui, v Lembergu in v Radgoni. Dne 6. avgusta v Lučanah pri Mariji Snežni in v Novi cerkvi pri Ptui.

## Dopisi.

Iz Maribora. (Slov. petje.) Dne 10. avgusta priredi slovensko pevsko društvo v Mariboru na vrtu (Gambinushalle) veliki koncert, t. j. petje, nad 200 izurjenih pevcev in pevkinj bodo skupaj prepevali naše lepe slovenske pesmi s spremljevanjem 40 vojaško izurjenih godcev. Kdor ima srce za lepo petje, naj ne zamudi te lepe prilike, naj ne gleda na male stroške in naj se vdeleži velikanske svečanosti. Naši vrlí boritelji koroški Slovenci nas bodo v ogromnem številu prvíkrat na slovenskem Štajarskem počastili; iz Kranjskega se jih pripelje s posebnim vlakom in iz Hrvaškega se je več društev napovedalo. Dolžnost naša je tedaj, da jih sijajno sprejmemo, zato vabimo vse štajarske rodoljube, da se vdeležijo koncerta in nadjamo se, da dne 10. avgusta nobeden narodnjak ne bo doma ostal, posebno pa pričakujemo, da še bo naš kmečki stan, kateri je pri zadnjih volitvah svojo narodnost tako sijajno pokazal, tudi na dan koncerta v naši sredini ter se z nami veselil in tako k olepšanju veselice pripomagal. Tedaj na svidanje v Gambinushovem vrtu, dne 10. avgusta ob 5. uri popoldne.

Odbor slovesnosti.